

14. MÄRTS

1924

III AASTAKÄIK

Egüptuse tantsjanna.

ODAV RAAMATUTE NÄDAL.

Meie noorsugu on alati olnud kõige suurem raamatute lugeja ning kirjanduse austaja. Kuid seejuures ei ole tal alati võimalik olnud raamatuid kalli raha eest pärisemaks osta, vaatamata et just raamatute omandamine on üheks meeldivamaks ja igatsitava-maks eesmärgiks. Üks raamat muretsetakse teise juure ja kogu-takse niivisi väike raamatukogu, mille iga liige on omal aukohal ja käepärast igavuse, järelmõttlikkuse ning teadusehimu tundidel. Sagedasti jäävad aga head raamatud muretsenata selleparast, e- rajatask vastu ei löö.

Kuid usina ja kokkufoidliku majapidaja vaim peab elutsema juba meie noorsooski. Peab oskama rehkendada headede võima-lustega, kui need endid pakuvad. Ja peab hoolitsema ka oma majapidamise uuendamise, kultuursest sissesäädmise ning rikasta-mise eest, seda päälegi võimalikult iseseisvalt.

Käesoleval korral olgu teada „Dikerkaare“ lugejatele **Tal-linna Eesti Kirjastus-Ühiseuse raamatukauplu-ses (Jaani t. 6. Krediid Panga majas)** avatavas, **raamatute odavast nädalast**. See kestab öieti 10 päe-va: 17. märtsist - 31. märtsini, mis aja jooksul nimetatud ärist iga raamatute ostja saab iga ostetava raamatu päält 10 protsenti hin-naalandust.

Kes kavatseb oma kas olemasolevale raamatukogule lisän-dit või üldse uut kirjandust muretseda, jätku see teha nimetatud päevade päale ja astugu siis Tall. Eesti Kirjastus-Ühiseuse kauplusse. Sääll leiate päälegi eri laua veelgi odavamalt müüdavaid raama-tuid. Need on raamatud, mida rohkemal arvul on trükitud ja mil-lede omandamist sellega eriti kättesaadavaks ja kergeks on püü-tud teha. Nende hind on väfendatud koguni 25 protsendi võrra.

Nii saate näit. omale osta nende kümne päeva jooksul 90 marga eest raamatu, mille hind on 100 mrka ja 45 mrga eest raamatu, mille hind 50 mrk. Neid raamatukaupluses eriti odavasse lauda väljapandud raamatuid aga koguni 75 marga eest 100 margalise, ja 38 marga eest 50 margalise raamatu.

Tarvitage neid võimalusi ning hoolitsege, et teie omale mu-retsete või et teile muretsetakse sel moel odavamalt uut lugemis-materjaali ning kirjandust.

Meie lehe veergudel oli korra varem nimekirj eriti soovita-vaist noorsookirjanduse raamatust. Kuid ka muid, sellesse mitte üles võtta saadud raamatuid on küllaldaselt olemas. Seepärast nõudke omale kaupluses julgesti noorsookirjandust, odavamalt või kallimat, oma nimetamise järele või valikut, nii kuidas teil tahtmist ning muretsemiseks jõudu on.

Nii siis,

ODAVATE RAAMATUTE NÄDALACE!

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühiseuse raamatu kaup-lus, Jaani t. 6. Krediid Panga majas. Tallinn.

Nr. 11. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. 1924.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetuse ja talitus: Tallinn, Pikk tänn. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 2--3.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad. Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

Üksik number 15 mk.

TORMISELE MERELE.

K KASKVERE.

*Käin sagedasti su mässavaid voogusid vaatlemas,
sa meri, mu aadete pühadus!
Voog voogude järel on vahus tormamas, tiirlemas . . .
Oh määratu ihade vabadus! . . .*

*Täis viha kihades, sa 'i saagi rahu hetkeks,
mu meri, sa võitluse sümbol!
Näib, nagu peatselt omas mässavas hoos pind katkeks:
kääb läbi sust võitluse vool.*

*Oh ära veel ruttu kaota oma mässavat tuju,
mu meri, mu südame julgus!
Nii hää on su põõrane, vihane kuju,
mu meri, mu aadete algus! —*

Oscar Wilde'i järele Mild Kivikild.

Järgmisel hommikul tuli vanamees, kes oli nõid, kortsutas kulmu ja ütles: „Linna taga metsas on peidetud kolm kuldraha. Üks neist on valgest, teine kollasest ja kolmas punasest kullast. Täna pead mulle tooma valge kuldraha ja kui sa ei too, saad karistuseks sada vitsahoopi. Mine ruttu ja enne kui loodeneb päike, pead olema tagasi. Ootan sind aiavärvavas. Vaata, et tood mulle valge kuldraha, vastasel korral käib halvasti su käsi. Oled ju mu ori, ning ostsin su karika magusa viina eest.“ Jällegi seoti Täht-

lapse silmad, viidi läbi aia, kus kasvasid mustad unililled ning toodi viis astet kõrgemale aiavärvasse. Avas vanamees sõrmusega värvava ning lasi Tähtlapse tänavale.

Läks Tähtlaps linnavärvava taha ning jõudis metsani, millest kõneles nõid.

Ütlema, ilus oli mets, näis nagu kubiseks see laulvaist lindudest ning magusasti lõhnavaist lillist. Rõõmuga astus Tähtlaps metsa. Ent vähe oli kasu sest ilust: igalpool piirasid Tähtlast okkalised kibuvitsad, nõgeseid kõrvetasid valusasti ning tige-dad ohakad torkasid teravate põue-odadega. Suures hädas oli Tähtlaps. Ei leidnud ta kusagilt peidetud kuldraha. Hommikust lõunani otsis ta asjata, samuti ka lõunast õhtuni. Päikese loodenedes pööris ta silmad linna poole, nuttis kibedasti, sest teadis, milline saatus ootas teda sääl.

Jõudes metsaveerule kuulis ta äkki valulist hädakisa. Unustades enda koormava mure, tõttas ta tagasi metsa, paika, kust kuuldus appihüüd. Säält leidis ta väikese jänese, kes sattunud ülesseatud püünisesse.

Halastas Tähtlaps jänese pääle, päästis ta püünisest ning ütles: „Olen ise ori, ent sulle võin kinkida vabaduse.“

Jänes vastas: „Sa andsid mulle

Vanake talutas kättpidi Tähtlapse enesega linna.

vabaduse, ent millega tasun su hääteo?“

„Otsin valget kuldraha,“ ütles Tähtlaps, „ei leia seda kusagilt, ning kui ma ei vii seda oma isandale, peksab ta mind.“

„Tule minuga,“ ütles jänes, „ma juhatan sind, sest tean, kuhu peidetud kuldraha.“

Läks jänesega Tähtlaps ning leidiski otsitava raha suure tammepuu õõnsusest.

Väga rõõmustas Tähtlaps, võttis kuldraha ning ütles jänesele: „Mu väikese teenuse sinu vastu tasusid mitmevõrdselt ning mu hääteo tuhatkordselt.“

„Ei,“ kostis jänes, „tegin vaid samuti sulle, kui sina mulle,“ jooksis minema ning Tähtlaps läks tagasi linna.

Linnavärvavas istus pidalitõbine, nagu oli varjatud tal halli linaseriidest munga-pääkattega, mille avausest vilkusid punetavad silmad kui hõõguvad söed. Nähes Tähtlast, hüüdis ta: „Anna mulle raha, sest muidu suren ma nälga! Mind kihutati välja linnast ning polnud ainustki, kes oleks halastanud mu peäle.“

„Taevas! mul ainult üks kuldraha paunas ning kui ei vii ma seda oma

isandale, peksab ta mind armutult, sest olen ori,“ ütles Tähtlaps.

Ent palus ja palus pidalitõbine, kuni viimati halastas Tähtlaps ning andis talle valge kuldraha.

Kodus küsis nõid Tähtlapselt: „Tõid mulle valge kuldraha?“

„Pole toonud,“ vastas Tähtlaps.

Siis sasis nõid tal turjast ja peksis. Pärast ulatas talle tühja vaagna ning ütles: „söö!“ Samuti ulatas tühja peekri ja ütles: „joo!“ ja tõukas ta jällegi vangikongi.

Hommikul ütles nõid: „Kui sa täna ei too mulle kollast kuldraha, saad kolmsada vitsahoopi.“

Tähtlaps läks metsa ning kogu päeva otsis ta kollast kuldraha, ent kusagilt ei leidnud seda. Päikese loodenedes istus ta murule ja nuttis kibedasti. Siis tuli ta juure väikene jänes, kelle eelmisel päeval päästis püünisest ja küsis: „Miks nutad sa? Mida otsid sa täna metsast?“

„Otsin kollast kuldraha, mis peidetud siia metsa ning kui ei leia ma seda, siis peksab mind mu isand,“ vastas Tähtlaps.

„Järgne mulle,“ hüüdis jänes, jooksis läbi metsa kuni väikese vee-lombini, mille põhjas leiduski kollane kuldraha.

„Ei tea, kuidas tänada sind,“ ütles Tähtlaps, „juba teist korda aitas sa mind. Millega tasun su hääteo?“

„Ei millegagi,“ ütles jänes, „sest sina olid esimene, kes halastas minu päale,“ ütles ta ja jooksis metsa.

Tähtlaps võttis kollase kuldraha, pani pauna ja tõttas linna. Linnavärvavas nägi teda pidalitõbine, tõusis üles, jooksis talle vastu ning hüüdis: „Anna mulle raha, sest muidu suren ma nälga!“

Tähtlaps vastas: „Mul on ainult üks kollane kuldraha ja kui ma ei vii selle oma isandale, peksab ta mind.“

Ent palus ja palus pidalitõbine, kuni viimati halastas Tähtlaps ja andis talle kollase kuldraha.

Kodus küsis talt nõid: „Kas tõid mulle kollase kuldraha?“

„Ei toonud,“ vastas Tähtlaps.

Hirmsasti peksis nõid Tähtlast, sidus ta ahelaisse ning tõukas vangikongi.

Hommikul ütles nõid: „Kui sa tood mulle täna punase kuldraha, siis lassen su vabaks, aga kui sa ei too, siis surman su.“

Tähtlaps läks metsa ning kogu päeva otsis punast kuldraha, ent ei leidnud seda kusagilt. Öhtu tulles istus ta jälle murule ning nuttis kibedasti. Tuli väike jänes ja ütles: „Punane kuldraha, mida otsid, on koopas su lähedal. Ära nuta asjata, vaid ole rõõmus.“

„Millega tasun sulle selle suure hääteo,“ ütles Tähtlaps, „juba kolmat korda aitad sa mind.“

„Ei millegagi, sest sina olid esimene, kes halastas minu päale,“ ütles jänes ja jooksis metsa.

Tähtlaps astus koopa, mille tagunurgast leidiski punase kuldraha. Võttis raha ning tõttas tagasi linna. Keset teed seisis jällegi pidalitõbine ja hüüdis: „Anna mulle raha, sest muidu suren ma!“ Jällegi halastas Tähtlaps ning andis talle punase kuldraha, öeldes: „Sinu häda on suurem kui minu oma.“ Aga ta süda oli raske, sest teadis, mis ootamas teda.

Imelik, kui läbistas Tähtlaps linnavärava, andsid vahid talle au ning kummardasid sügavasti, öeldes: „Kui ilus on meie isand!“ Rahvahulk järgnes talle ning hüüdis: „Tõesti, ilusamat pole ilmas!“ Hakkas nutma Tähtlaps ning mõtles endamisi, „nad pilkavad mind ja naeravad mu õnnetuse üle.“ Rahvamurrus eksis ta koduteelt ning jõudis avarale turuplatsile, mille ääres asus kuningaloss.

Lossivärvavad avanesid ja välja astusid vaimulikud ning kõrged väepäälikud andsid au Tähtlapsele ning kummardasid ta ees. „Sina oled meie isand,“ ütlesid nad, „oled meie kuninga poeg, keda ootasime kaua.“

Tähtlaps vastas neile: „Pole ma kuningapoeg, vaid viletsa kerjuse laps. Pole ma ka ilus, sest teada mulle mu inetus.“

Siis tõstis päalik, kelle raudriie ilustatud kullaga ning kelle kiivrit kaunistas tiivuline lõvi, oma särava kilbi ning ütles: „Mis, mu isand arvab, et ta pole ilus?“

Vaatas Tähtlaps peegelduvasse kilpi ning nägi: ta nägu oli nagu aastate eest — tagasi oli tulnud ta ilu, ent silmis nägi ta midagi, mida polnud sääl varem.

Siis ütles ta päalikul: „Salgasin oma ema ning ei peata varem, kuni olen leidnud ta, et annaks ta mulle andeks mu ülbuse. Laske minna mul rändama maailma, ei või ma ju viivitada siin.“

Ning Tähtlaps pööris tagasi linnavärava poole, ent rahvahulgas märkas ta kerjusnaist — oma ema, ning ta kõrval pidalitõbist, kellele annud ta rahad.

Rõõmuhõiskega jooksis ta ema juure, põlvitas ta ette, suudles ta veriseid jalgu ning pesi neid pisaraiga. Tähtlaps langetas pää rinnale, nuuksus, otsegu oleks tal lõhkemas süda ning ütles: „Ema, ma salgasin sind mu kõrkuse tunnil, võta mind vastu nüüd mu alanduses! Ema, sind

võtsin ma tol korral vastu vihkamisega, võta mind vastu armastusega!“ Ent kerjusnaine ei vastanud sõnagi.

Siis sirutas Tähtlaps käed pidalitõbise poole ja palus: „Olen kolm korda halastanud su pääle, palu

Ja kuningas ütles: „See oli su ema, kelle jalgu pesid pisaraga.“

Siis kaelustasid kuningas ja kuninganna Tähtlast, viisid ta lossi, panid selga talle ilusad riided, ehtisid ta pää kuldse krooniga ning andsid talle kätte valitsuskepi. Ta sai isan-

ometi sina kord mu ema.“ Ent ka pidalitõbine ei vastanud sõnagi.

Tähtlaps nuttis kibedasti ja kõneles läbi pisarate: „Ema, mu valu on suurem, kui jõuan kanda! Anna mulle andeks mu ülbus, ning ma lähen tagasi metsa.“ Pani kerjusnaine käe ta pää pääle ning ütles: „Tõuse üles!“ Pani pidalitõbine käe ta pää pääle ning ütles: „Tõuse üles!“

Tähtlaps tõusis püsti ja nägi: ta ees seisid kuningas ning kuninganna.

Ja kuninganna ütles: „See oli su isa, keda aitasid linnavärvad.“

daks jõeäärses linnas ning valitses seda õigluse ja halastusega.

Kurja nõia kihutas ta maalt välja. Vaesele puuraiujale saatis rikkalikke kingitusi ning ta lastele jagas oma armulikkude heldust. Ta keelas kõvasti oma riigis loomade piinamise ning õpetas hädust ja armastust kõigile. Vaestele jagas ta leiba ja riideid, ning rahu ja rõõm valitsesid riigis.

Ent ei valitsenud ta kaua. Liialt olid koormanud teda kannatused ning raske katsumisaeg — ta suri kolme aasta möödudes. Ning ta järeltulijad olid halvad valitsejad.

(Lõpp.)

UUDISED MEIE KODULOOMADEST.

Th. Zell'i järele.

irjutan loomadest, kes kõigile tuntud ning kellest arvatakse, et neid „hästi“ tuntakse. Mõtlen koduloomi, kellega oleme teat. määral koos üles kasvanud. Kuid siiski arvan, et neid ainult pääliskaudselt tunnete, ning mitte ainult teie, vaid ka inimesed, kellel elukutse tõttu koduloomadega tegemist on ning küllalt aega nende põhjalikuks tundmaõppimiseks. Paljud koerteomanikud on eneste arvates seda teinudki, sest neilt võib sõnu kuulda: „Koertest ei saa juba midagi uut öelda, neid tunnen täiesti.“ Veel enam on omast kõikeadmisest läbistatud hobusteomanikud.

Tõeliselt osutub ka koduloomade suhtes, et meie teadmised osalised on. On veel palju selgusetu punkte, mis selgitust nõuavad.

Mõne aasta eest ilmus uuim (4.) Brehmi „Loomade elu“ väljaanne. Silmapaistvamad loomade elu tunnused on meie praegused teadmised neisse 13 köitesse mahutanud. Ka selles meistritöös otsime asjata mõnele küsimusele vastust. Mitte ainult metsloomade, vaid ka koduloomade kohta puuduvad teated. Katsume tegutseda mõnega ning teadmiste puudusi täita.

Algame tuttavaimaga koduloomadest,

Koer a g a .

Juba Linné räägib, ta jooksvat küljeti. Tõesti jooksvat koera jooksva

hobusega võrreldes torkab silma, et koer jalgu nii ei asetata nagu loomulik oleks, s. o. et jalajälgedel kehalaiusele vastav vahe oleks. Seda teevad hobune, hirm ning paljud teised loomad. Koeral sellevastu võib läbi parema ning vasaku jala jälgede ühise sirgjoone tõmmata, mis hobuse ning hirve juures võimata. Sarnane küljeti jaoks, s. o. jalgade asetamine ühele õkvale, võib olla juhuslik ehk seot mingi sihiga. Millega võib see koerale kasulik olla? Asjata juurdlesin kaua aastaid selle küsimuse kallal. Ka küttide ringkonnas, kus koeri hästi tuntakse, ei leidnud vastust. Kuid siiski osutas mulle üks kütt, ehk küll kaudselt, mõistatuse lahenduse. Juhtus see nii: oli juhus elada metsniku majas; kelle metsaringkonnas veel palju rebaseid oli. Rõõmuga

kasutasin seda saatuse armulikkust, ei kirjanduses nii sageli ülistatud reinuvaderi eluoluga tutvuneda.

Rebaseid hästi teades võib tundmatus maalkohas kindlasti öelda: kui siin üldse rebaseid on, siis võib neid säääl ning säääl tingimata kohata. Nimelt on reinuvaderil omadel luuramiskäikudel kindlad kombed. Üle põllu minemiseks kasutab ta sügavamad vaod. Kraavi lähedale satudes näib talle selle põhjas enam

koer küljetijooksu kui vana kombe on säilitanud. Sest alati peab põhimõtet meeles pidama: meie koduloomi võib mõista nende metsikute sugulaste eluviise teades.

Lõbu pärast ei aseta hunt ning rebane oma jalgu ühele õkvale — see oli mulle selge. Põhjus on selge kui ennast uuritava looma seisukorda kujutleda. Mis tahab rebane? Ta on näljane ning röövlomana tahab enese urisevat kõhtu teisi loomi pet-

meeldivat kui kaldad. Vähemalt hüppab ta alati kraavi põhja ning jookseb säääl edasi. Ka maanteedel on tal moeks sügavaid rööpaid edasilikumiseks kasutada. Eriti selle pääle juhtis metsnik mu tähelepanu. Tõesti on rööbastest rebasejalgede otsimine lihtsam abinõu rebase lähedalviibimise kindlakstegemiseks. Nagu kõik röövlomad, on rebane olevus, kes ööseti saaki püüab.

Kui nüüd mõelda, kui tülikas rebasel on nelja jalaga kitsas vankri-rööpas ehk põllul vaos liikuda, siis tekib küsimus: miks tark reinuvader sarnast liikumisviisi tarvitab?

Et hunt samuti kui rebane jalad ühele joonele asetab, s. o. ka küljети jookseb, siis on arusaadav, et meie

tes rahuldada. Önn, et ta söögikaart nii laialdane on. Nagu kõik koerad, sööb ta häämeelega mädanenud liha. Edasi — püüab hiiri, mille juures teda tihti hilisel pärastlõunal võib tabada. Kuid part on talle siiski meeleepärasem. See loom aga teab, milline igatsus sõbral reinuvaderil ta järele on, ning on valvel. Jänes jookseb rebasest kiiremini, kodujänes lipsatab pessa; part ning põldpüü lendavad minema, niipea kui märkavad, et vaenlane läheneb. Järjekult võib rebasel ainult üks põhimõte olla: varjamine, varjamine ning veel kord varjamine! Ära lase ennast näha ega aimata maitsevast pardist ega jänese! Et seda saavutada, peab rebane enese võimalikult väi-

keseks tegema, tasasele väljale ilmudes. Niiüd taipame, miks rebane enese tee harilikult läbi põõsastiku valib: siis ei või teda näha. Edasi taipame, miks ta põldudel ning teedel sügavamad kohad valib ehk sääll küll ebamõnus on. Muiste, kui põlluvagusid ei olnud, tarvitati muidugi jäneste ning teiste loomade teid, kes varju tarvitasid. Röövloomadel, tähendab, on ürgajast juba moeks jalgu ühele joonele asetada. Sest, et neli

„Hektorile õpetasin kandmise täiesti selgeks.“

Isegi tuntud teadlased avaldasid arvamist, koer olevat asjade kandmist inimestelt õppinud. Sest vabalt elavale loomale on teisele olendile kasuliku asja kättekandmine mõtetetu. Kuid jääb tähele panemata, et kõik emaloomad ning paljud isaloomad poegile, kes neile veel järgneda ei suuda, toidu pessa viivad. Linnud toidavad hommikust õhtuni väsimat

jalga kitsasse vaku asetada, ei olnud teist abinõu, kui küljetiseisak.

Hobused ning hirved ei ole röövloomad, ei ole neil vaja kitsatel teedel saaki varitseda. Nende jalad on õieti. Koer on selle kombe esivanematelt pärandanud ehk see suurlinna tänavail küll tarvilik ei ole. Harjumus on nii tugev, et paljud neist, maanteele juhtudes, vankrirööbastes liiguvad.

Järjekult küljetijooks on äärmiselt otstarbekohane abinõu, et saagile lähedale pääseda.

Võtame koera teise iseäralduse: asjade kandmine. Ka siin kuulub koerteomanikkudelt sageli sõnu:

tult pesas istuvaid poegi. Röövloomadele muretseb toitu harilikult ema. Järjekult kannavad vabalt elavad loomad teistele kasulikke asju.

Et koer ning kass enne röövloomad olid, on neil asjade kandmine veres. Siiski torkab silma, et kassil selleks vähem kalduvusi. Kiidetakse teda, kui ta hiire kinni püüab, siis võib juhtuda, et ta igat püütud hiirt peremehele näitab.

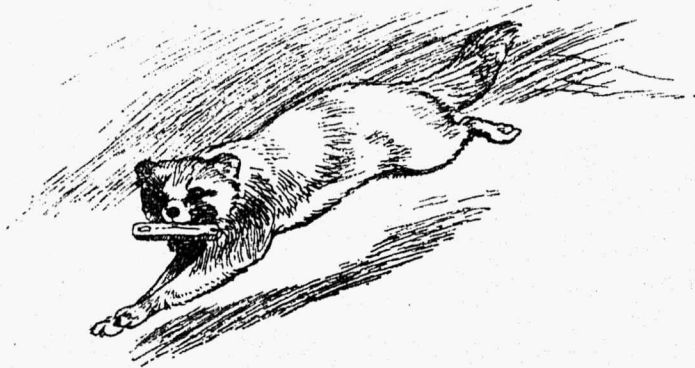
Ei saa salata suurt vahet kassi ning koera vahel. Kass ei võta iiales puutükki suhu, et sellega ümber joosta ning peremehele vabatahtlikult kätte tuua. Tuletame meele: koeral on ainus sõjariist hambad.

Kassil sellevastu on kaks: hambad ning küüned. Koerast tülitatud kass tõstab kõige esiti käpa, et kriimustada.

Halbuse, et koeral ainult üks sõjariist on, kaalub üles asjaolu, et koera hambad kassi omadega võrreldes tugevad on. Vahe on nähtav, kui võrrelda taksi kassiga. Mõlema suurus on peaaegu ühesugune. Siiski neelab taks kala ühe momendiga, kuna kass suitsuheeringa kallal tubli

rilikult võib ta tabamiskohal saagi nahka panna.

Et kõigil koertel asjade kandmine suus ürgajast kombeks, näivad nad meeleldi igat juhust selleks tarvitavat. Vähemalt teatakse seda üksikute metskoerte kohta ammu. Nii elab Lõuna-Ameerikas metskoer aguarachay. Vabas õhus ööbivail reisijail on temaga sageli väherõomustav tutvus. Hommikul on taskurätik, päitsed ehk sadula jalaraud

veerandtunni viidab. Kehaehituse erinevusest oleneb, järjekult, et koerale kandmine kergem kui kassile. Siia seltsib veel eluviisi erinevus. Metskoerad püüavad saaki huljana ning kannavad seda peaaegu igapäev suus. Kui hunt lamba murrab ehk rebane hane varastab, siis ei saa nad seda paigal õgida. Karjane koertega ehk kütt püssiga kipuks juba naha kallale.

Asjade kandmine huntidel, rebastel ning teistel loomadel koerte perekonnast (canidae) on harilik nähtus.

Metskassil juhtub seda harva. Ta tabab ohvri varjulisel kohal ning ta kannab selle erakordil eemale. Ha-

kadunud ning pärismaalased teatavad, et vist viis aguarachay asjad öösel ära. Reugger ning Tschudi (mõlemad reisisid L.-Ameerika läbi) tõestavad sarnaseid teateid. See metskoer omab tõeliselt söömaks kõlbmatuid asju ära tassida.

Põhja-Ameerikas elab suur metsahunt ning veel üks väike liik — coyote. Viimasest teatakse, et ta eluta asju suus kanda armastab; cowboid, kellele ta hästi tuttav, räägivad, ta tahtvat sellega oma lõualuid tugevaks harjutada.

Hüäänidest jutustas mulle Bronsart von Schellendorf, kes üle 20 aasta Aafrikas elanud, ta näinud mitu korda, kuidas nad asju suus kannavad.

Muide, vaja ainult avada Fritjof Nanseni kuuluis teos „Õhe ning jääse“, et järgmist leida: Nansen kaebab, jäärebase varastanud tal termomeetri ning tassinud oma koopasse. Õnneks olnud tal veel teine, muidu oleks ta hädas olnud. Meie arusaamise järele on see naljakas, et jäärebane termomeetri varastab. Mis ta sellega tahab teha? Järele vaadata, kui soe ta koopas on? Mõtlen, me teeme loomadele ülekohtu, neid nii pilgates. Arvan kindlasti: söögiks kõlbmata asjade ärakandmine ei ole sugugi otstarbeta. Kuid see viiks kaugele, minu arvamusist põhjendama hakata. Ainult jäärebase ning termomeetri kohta tähendan: see sündis umbes 85. laiuskraadi all. Kõik jäärebase toit, näit. mõni surnud hüljes, peab kivikõva olema jäärebase hammastele ning kellele mõjuvad termomeeter ning surnud hüljes ühteviisi. Vanadest kogemustest teavad rebase, et külmanud liha kõige rutemini nende koobastes sulab ning tassivad sellepärast sinna.

Järjekult ei olegi termomeetri varastamine ning koopasse tassimine nii hirmus rumal. Olgu sellega kuidas on. Igatahes on asjade kandmine suus koerte liikidele ürgajast omane. Sellepärast õpivad nad seda kassidega võrreldes mängides. Tähendab, inimene ei õpeta midagi uut, vaid arendab ainult koeras olemasolevat tungi, loomulikult, enese kasuks.

Jahikoer toob harilikult häämeelega saagi peremehe kätte. Sest teda toidetakse hästi ning ta teab, et saab pärast ikka midagi. Toidetakse teda pahasti, siis on kättetoomisega paha lugu. Siis hammustab ta tüki enesele ehk saab n. n. „surnumatjaks“, kes jänese maha matab, et pärast salaja süüa.

Poleks koeras kandmiseks ürginstinkti, siis ei saaks teda samuti mitte kandma õpetada, kui, muidu nii tarka, kitse. Emakits ei kannu poegadele toitu pessa, selle tõttu ei näe me tsirkuses ilalgi kitse või lehma, kes asju hammastes kannab.

(Järgneb.)

MILLE ÜLE JÄRELE MÕELDA.

Pane tähele oma isa käsku, seni kui ta viib elavate hulgas; on ta aga surnud, — älgi tema elu.

Hiina usuõpetaja Konfuziuse (elas 552—479 enne Kr.) õpetusest.

Harva saab inimene oma elukäiku rajada teiste nõuandeile ja arvamistele. Igal inimesel on iseendaga harilikult nii palju muret, et ta vaevalt suudab küllalt süveneda teisele õige nõu andmiseks. Ainukesed, kes seda ehk suudavad, on su ema ja isa. Kuid kui vähesed otsivad neilt nõu!

Noormees, ole tubli ja vooreslik, mitte ainult iseenda, vaid ka oma ema auks.

Mis on elus kõige kergem? Raha väljandmine. Aga mis kõige raskem? Raha teenimine. Lapsed, kes varakult õpivad aru saama sellest, suudavad nurinata loobuda nii mitmest lõbust ja mõnusest, kuid täielikule arusaamisele sellest viib aga ainult elu ise.

* * *

Tahate tunda noormehe iseloomu, siis vaadake, kuidas ta on oma ema vastu.

* * *

Jõuad sa elus oma isast kaugemale, ära häbene siis oma isa madalust, vaid austa teda seda enam. Iga õige isa püüab saata oma lapsed kaugemale kui ta ise jõudnud. See on elu suur edenemisseadus.

* * *

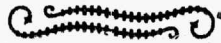
Ära hoope ilalgi sellega, et sinu kodused sind ei mõista ja et sa nendega läbi ei saa. Kodu on ühiskond väiksemas ulatuses; nagu mujal, nii ka siin, on mitmesuguseid inimesi, kellega peab leppima. Ei mõisteta sind siin, kus päälegi võimalik kõneleda armastuse imehelidel, kuidas mõistab sind siis suur ja hülm maailm?

* * *

Kodu meeldivus ei olene mitte ainult isast või emast, või kellestki muust üksikust; see on kõigi koduste ühine saavutus. On sulle su kodu ebameeldiv, siis tea, et ise kannad selles ühe osa süüdi.

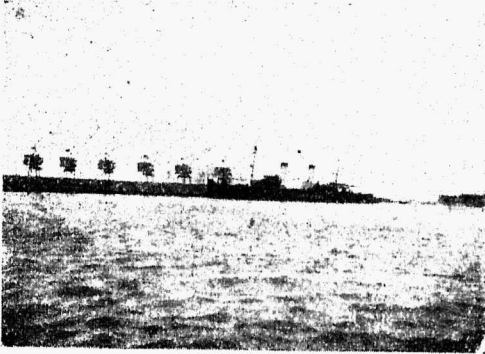
* * *

Sagedasti on inimesed oma kodus närvlikud, tusased ja viisakused, ka need, kes püüavad seda mitte olla väljas viibides, kui vähe hindavad need oma kodu ja iseennast! Raputa oma hingest juba koduteel kõik tolm, mis sinna kogunud pika ja ärritava tööpäeva jooksul ja mis takistab päikesesäral tungimast soendama ja valgustama sinu kodu ja koduseid.

TALVISED LAEVASÕIDUD.

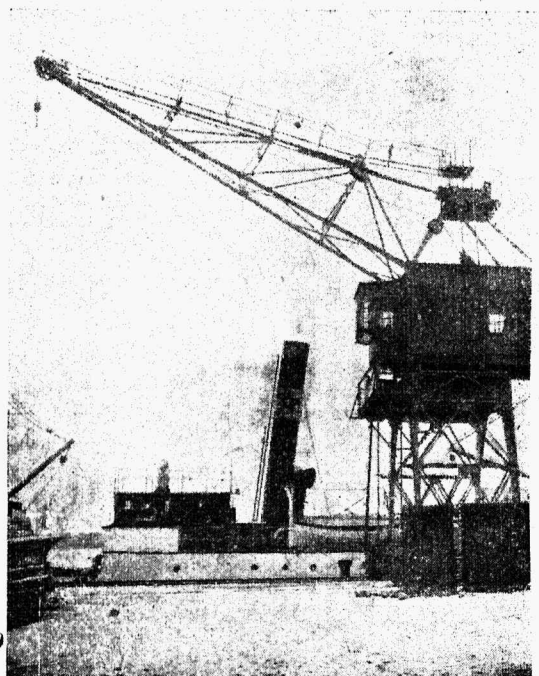
PILDID TALLINNA SADAMAST.

Elektritõstekraanid Tallinna sadamas.

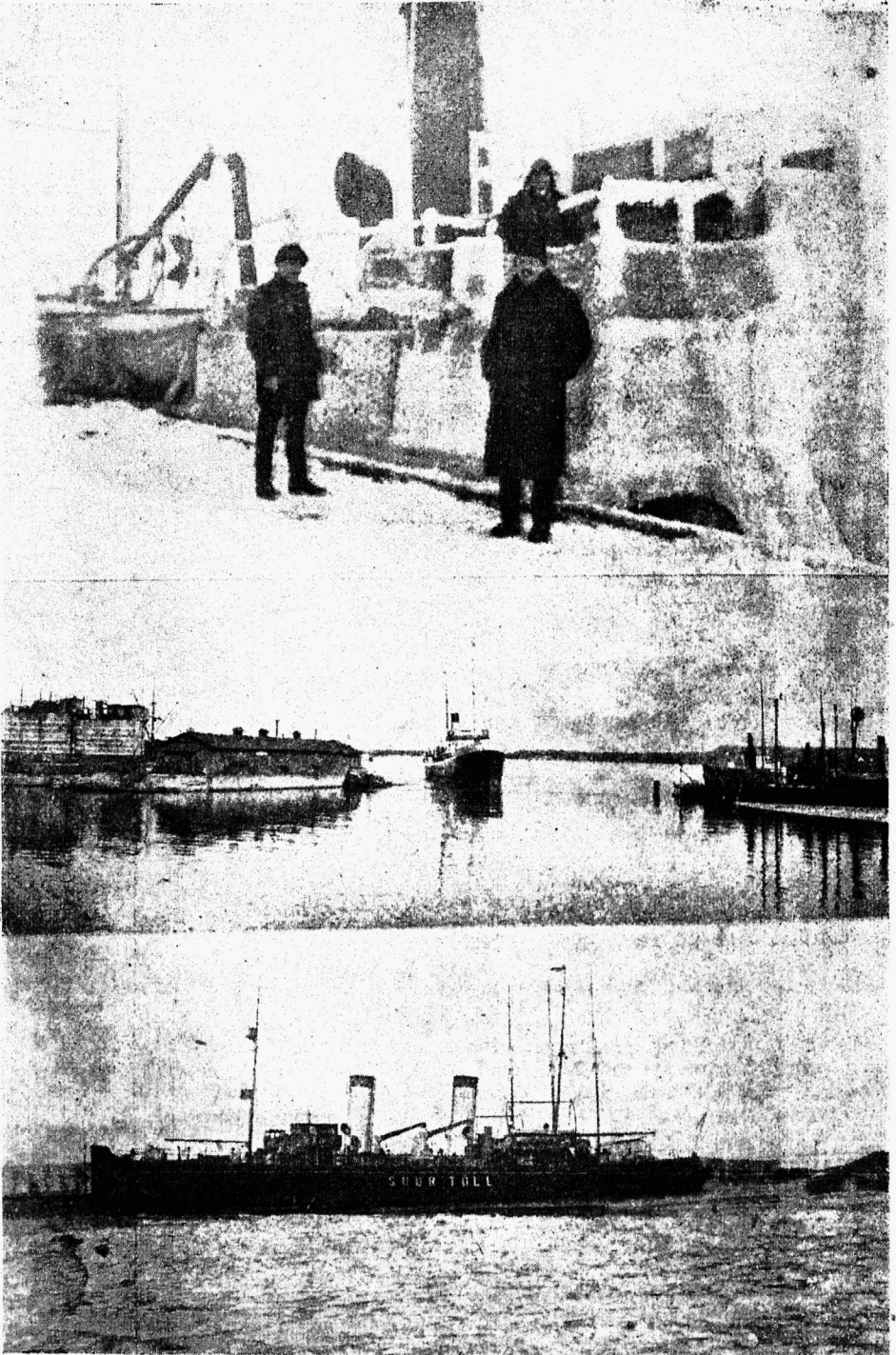
Talvised merisõidud laevadel on mitmeti huvitavamad, omapärasemad ja muidugi ka hädaohtlikumad kui seda ehk võhikud kujutleda oskavad. Üks neist suurepärastest iseäraldustest on laeva kattumine paksu jääkorruga, mis tekib talvisest külmast tardunud laevalaele paisatud meriveest. Sarnane jääkoorem võib raskeks muutudes laeva meripõhja viia, iseäranis suurte tormide aegu; vähemal määral annab ta aga laevale toreda ilme, mis otse nõiduslik-illusaks muutub päikesepaistelisel ilmal.

Pildil näeme sarnases jääkattes Eesti rannasõidu-aurikut „Greneni“. 1913. a. jõulupühade aegu, mil suur torm ja tuisk möllas, oli sama aurik sõidul Baltiskist Hiitu-Kärdlasse hukkumas alaliselt kasvava jää raskuse all. Et reisijaid ja laeva päästa, an-

P. O. foto.
Elektritõstekraan lähedalt.

dis kapten käsu kõigile, niihästi meeskonnale kui reisijalle, asuda jääd raiuma. Peale pikka, rasket tööd läks viimaks korda laeva vajumisest hoida.

P. O. foto.

1. Eesti aurik „Grenen“ pääle talvist merisõitu. 2. Aurik „Thorsten“ Saksamaa reisilt Tallinna sadamasse jõudmas. 3. Eesti suurim jäälõhkuja „Suur Tõll“.

VAARAODE MAAL.

Elly Kärk'i reisimälestused.

IX

Egüptuse muinsuste muuseum.

eda muuseumi nimetatakse ka Hedivi ja Bulaki muuseumiks järgmisil põhjusil.

Said Pasha asutas selle 1857. a. Prantsuse arheoloogi August Mariett'i juhatusel Bulaki saarele Kairo lähedusse. (Vaata Kairo kaarti „Vikerkaar“ nr. 10.) Selleks lasi Said Pasha ehitada ilusa palee vana-Egüptuse templite laadis ja andis Mariett'ile piiramata volitused kõigi muistsete mälestusmärkide kogumiseks uude muuseumi. Mida üle tuua võimalik ei olnud, seda pidi kohapääl hästi alal hoitama ja sarnase hävitamise või varguse päält tabatud inimesi karistati isegi vangistamisega. Mariett sai valitsuselt „Bey“ aunime, ja hakkas haruldase huvi ja armastusega enmastsalgavalt rasketele tööle. Tagajärjed olid nii hiilgavad, et võime oletada, et tunneme Egüptuse kultuuri ja elu vahest enam kui mõnda ajajärku kodumaa ajaloost. Mariett lasi lahti kaevata mitmed sfinkside alleed, kujud ja templid. Üks araablaste küla, mis umbes 100 hürtsikust koos seisab, oli suure templi varemetele ehitatud. Kõhklemata laseb Mariett majad lammutada ja ehitab terve küla uuesti teisele kohale.

Kolme aasta jooksul täitus Bulaki muuseum ja 1890. a. viiakse asjad ajutiselt Hedivi paleesse. Nüüd asub kogu see rikkalik ja huvitav kogu ühe Kairo suurepärasemas ehituses, kus asutuse juhatajaks on geniaalne teadusmees, andekas kirjanik ja arheoloog — prantslane Maspero.

Meie mõte oligi sinna minna, et tänada teda lahke vastutuleku ja nende kohtade näitamise eest, mis teistele suletud.

Astume muuseumi saalesse. Nagu nõiduse väel oleme korraga vanas Egüptuses.

Määratud jumalate ja kuningate kujud; puust, poleeritud, teravalt meie päale vaatavate silmadega, terved read portreelisi maale . . .

Teadmata satud mingi imelikku, muinasjutulikkude meeleollu, unustad tõelikkuse ja elad teises, meile võõras, siiski huvitavas, ammuni väljasurnud rahva maailmas. Suured jumalate ja kuningate graniidist ja marmorist

Kord küsiti

Imami Hassanilt:

„Mis on väärtuslikum: suur teadus või suur rikkus?“

„Teadus,“ vastas Imami Hassan.

„Kui teadus on väärtuslikum — miks siis nii sageli on näha õpetlasi rikaste ustele koputamas, iialgi aga rikkaid õpetlaste uste taga?“

„Sest et targad küll raha väärtust tunnnevad, rikkad aga teaduse väärtust mitte.“

Roda Roda järele H-a.

Naise mummia puust nikerdatud kirstuga.

kujud on seinääri mööda paigutatud. Nad kõik on nagu näha kindlate, sel ajal hooviringkonnas valitsevate eeskirjade järele valmistatud. Seisvatel kujudel on pää otse ja käed sirgelt külgi mööda, üks jalg. harilikult pahem, ulatab vähe ette. Näoilme mõttelik, rahulik, suurjooneline ja huultel eksib enamalt jaolt kurblik, vahest ka rõõmus muige.

Sarnastel kujudel on käed risti rinnal ja jalad võimalikult teineteise kõrvale surutud.

Istujail on jalad kõigis liigeses õige nurga all painutatud. Suur oli kojakunsti täpsus; kindlalt määrati kõik suuruse vahekorrad ja möödud. Üht kuju hakkasid kaks kunstnikku korraga rauma, välja minnes eest ühest punktist ja lõpetasid töö seljataga samas kohas. Nad said sama täpselt kokku, kui käesoleval ajal tunnelite kaevamisel, kus samuti kahest otsast kaevama hakati.

Palju elavamalt ja reaalsemalt on rahvakunstis kujud, suured ja väikesed. Egiptuse kunstnike hulgas oli palju häid portretiste ja nende tööde täielikkus oli tingitud rahva harjumusest

panna surnule kaasa hauakambri ta näopilte ja kujukesi, mis viimasele hauatagust rahu ja õndsust kindlustasid. Mida rikkam oli surnu, seda enam pandi talle pilte ja kujusid hauda. Üks paremaid niisuguseist portreekujudest on Bulaki muuseumis pooles suuruses kujutatud tööülevaataja Ramke; iseloomustavalt labase ja toore näoilmega. Võib järeldada, et kunstnik oskas hästi tähele panna ja edasi anda Ramke omapäraseid jooni. Kuju leidmise ajal kaevamiste juures leidsid töölised selle oma ülevaatajale väga sarnase olevat ja nimetasid Ramket Sheih-el-beled'iks, mis tänini ta teise täieõiguslise nimena on püsinud. Sheihi kõrval seisab teine suurepärase kujutus „Põlvitav kirjutaja“. Ta on oma isandale kirja annud läbilugemiseks ja ootab nüüd põlvili, poolkütirus, nagu nõuab komme, lugemise lõpetamist. Ta naeratab sunnitult, alandlikult; selles naeratuses ei ole midagi rõõmsat.

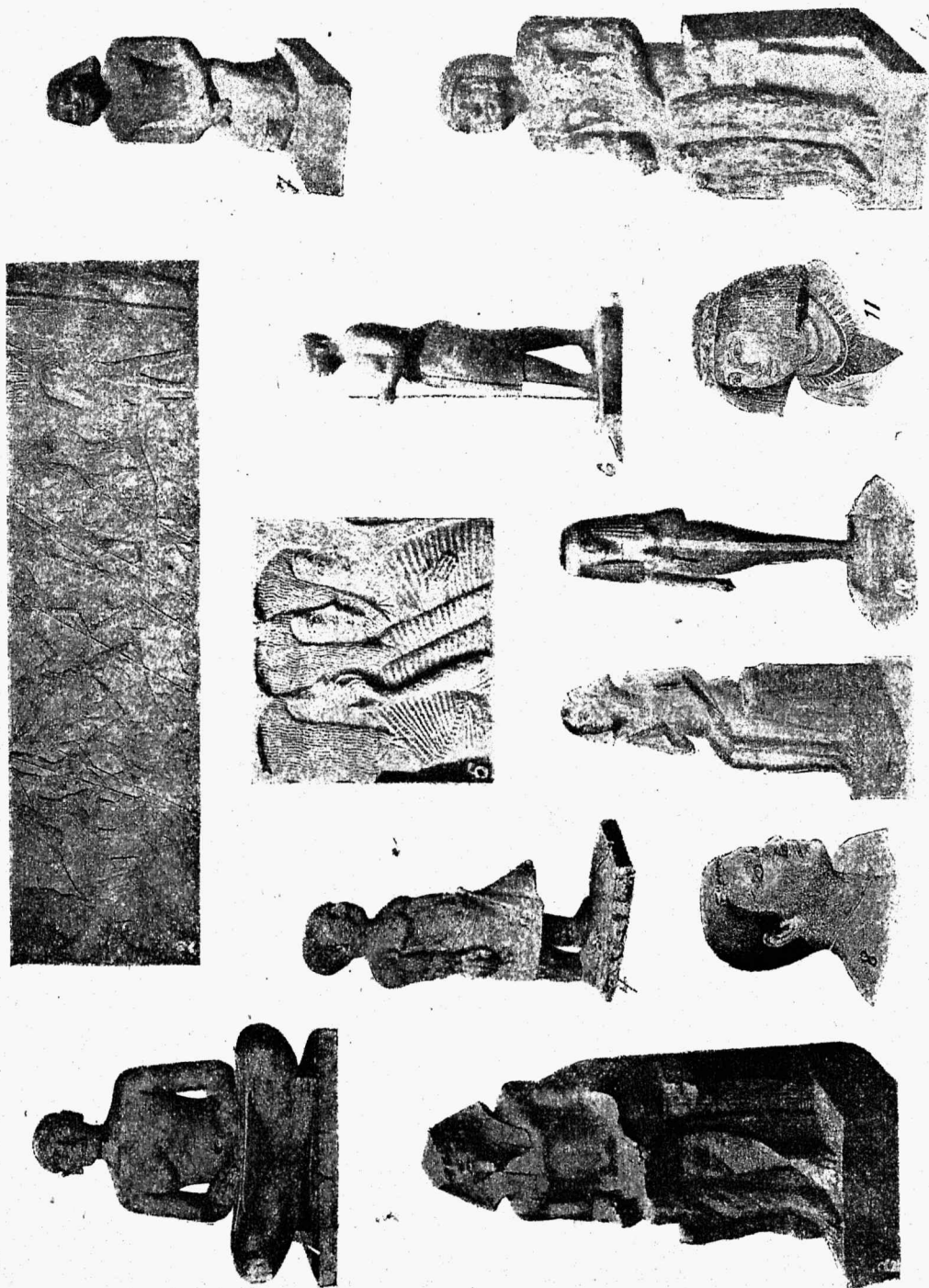
Ilmekas on ka härjapõlvlase Chnemhotep'i kuju. Greeka portree-

Kassi mummia.

Koera mummia.

1. ja 7. Kirjutajad. 2. Kalapüük, hauakambri seinailustus. 3. Vaarao Chephreni kuju. 4. Põialpoiss Chnemhotep. 5. Hauakambri seinareljef. 6. Vallavanem. 8. Prints Rahotep. 9. Vaarao Amenophis IV. 10. Printsess Nai puukuju.

Seti I muumia pää.

de hulgest paistis silmi eriti ilus energiliste visketega maalitud väga hää joonistusega naiseportree. Selle maalija võib julgesti meieaja paremate kunstnikkudega võistelda.

Inimeste muumiad — neid on mitukümmend — asuvad suures saalis, klaaskuplite all. Paremad neist on keset ruumi alustele välja pandud, hästi valgustatud ja nähtavad, side-deta.

Kolm parimaist kõigist alalhoidumist on vaarao Seti I, tema poja ja kuulsa sõdija Ramses II muumiad. Nende ilmekad näod jätvavad kõhnaks jäänud, magavate inimeste mulje. Naha värv on pruun, mitte väga tume, ja päälael on kaunis tihedad juuksed. Isa ja poja vahel võib isegi veel sarnadust leida.

„Muumia“ on arabiakeelne sõna ja selle all mõistetakse asfalti.

Balsameerijaiks olid harilikult eriti selleks ettevalmistatud preestrid ja muumia valmistamine oli seotud iga-suguste usuliste kommetega. Balsameerimise viisisid oli mitu, mis ol-nes surnu varanduslisest seisukor-rast.

Kallim valmistamine kestis kauem, näovärv ei tumenenud ja muumia oli kestvam.

Millise abinõuga suutsid siis preestrid keha igaveseks alalhoidmi-seks kindlustada, kõdunemisest ära hoida? Selleks kõrvaldati kehast kõik osad, mis kuidagi välise õhu ja mikroobe või püsielukatega kokku puutusid — sisikond. Raudkonksuga kõrvaldati läbi ninasõõrmete pääaju. Keha pesti seest palmiviinaga ja täideti lõhnaollustega. Siis pandi ta 70 päevaks soolasulatisse, mille jä-rele ta kuivatatult peene riide riba-desse mässiti. Iga sõrm, kõrvaleht ja üldse kõik kohad, kus kaks naha-kihti üksteisega kokku puutuda või-sid, mässiti hoolega kinni. Nendeks sidumispaeltaks tarvitati kuni 5000 meetrit riiet.

Teise abinõu juures juhiti kehha seedriõli, mis seest kõik ära hävitas ja puhastas. Sellejärel asetati keha

Ramses II muumia pää.

jälle soolasulatisse, nagu esimeselgi puhul. Kõige odavam abinõu balsameerimiseks oli keha leotamine odavamates sulatistes. Need muumiad on mustad, inetud ja kõdunevad vähemagi niiskuse juures. Pääaju ja muud kehaosad, mis kõrvaldati enne leotamist, pandi kinnistesse konna-päädega ilustatud vaasesse. Need astjad pandi sarkofaagi kõrvale hauakambri. Väljavõetud sisemuste asemele pandi lõhnaollusi. Rind täideti amulettega; südame asemele pandi suuremattuse ja uuetsündimise sümbol Skarabei, mis tehti kullast ja kalliskividest (ka savist), ja mille teise küljele graveeriti muumia nimi.

Riidesse mähkimise ajal pandi surnu ümber asju ta seisuse ja varanduse kohaselt. Nii mähiti rikkal hinnalisi ehteid ümber; käsitöölisel tööriistu; lastel mänguasju jne. Riidesse mähitud muumia kaeti üleni gipsikorraga ja maaliti päält ära, sageli imestustäratavat sarnadust edasi andes. Siis pandi ta maalitud kasti, mis oli muumiakujuline. Sinna pandi

veel 1 eksemplaaris Egiptuse surnute raamatut, 1 paar jalanõusid, kepp, sõrmused, käevõrud, kaela-keed, amuletid, jumalate kujutused ja terve kari puust ja kivist kujukesi, mis säälilmas pidid muumia teenreiks hakkama.

Hellenlaste ajal pandi näole kulutatud maskid; roomlaste ajal hästi maalitud portreed.

Vaeseid maeti päris ilma puusärgita kohe liiva. Sarkofaages on alal hoidunud suurepärased lillevanikud, mille järele võime kujutella tolleage-seid taimi.

Keskajal, veel kuni XVII aastas, kauplesid juudid muumiatega kui arstlise abinõuga haavade ja muude tõbede vastu. Tarvidus selle kauba järele oli nii suur, et hakati kurjategijate kehast asfaldi abil kunstlikke muumiaid tegema.

Loomi hakati hilisemal ajal balsameerima. Neist krokodille, kasse, libiseid, usse, kalu, ahve ja muid.
(Järgneb).

LÄÄNEMAA ÕPETAJATE SEMINAARI HOONETE PIDULIKU AVAMISE PUHUL 10. VEEBR. 1924. A.

Üks suurimaist koolimajadest Eestis, Läänemaa õpetajate seminar, on paigutatud mitmesse majja, millest peahoone, ühiselumaja ja õpetajate maja kõige suuremad on. Peahoone võtab oma alla 2100 ruutmeetrit; temasse on mahutatud ligi 30 klassi. L. õ. seminaari ehitusel on läbiviidud aine-klasside põhimõtte. Peahoones on ka võrdlemisi avar võimlemissaal, mida ka pidusaaliks tarvitada saab.

Ühiselumaja on paigutatud õpilaste magamistoas, ühisköök ja söögitaod.

Läänemaa õpetajate seminar läks riigile maksma üle 45 miljoni marga, päälle selle sisse-saad.

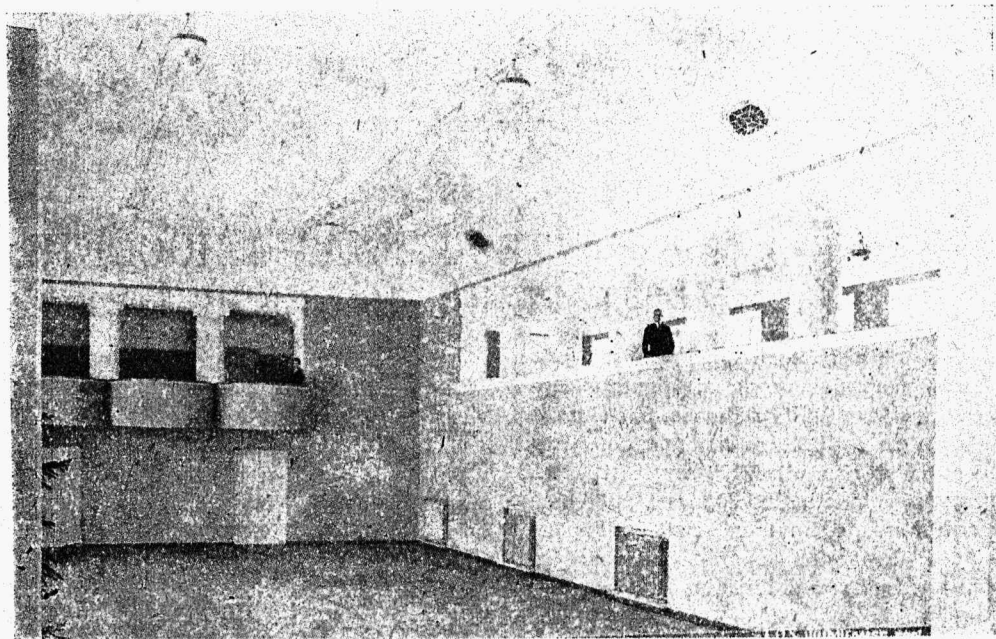
Ühiselumaja.

J. Grüntali foto.

Seminaari püühoone eest.

Kollamaa foto.

J. Grüntali foto.

Võimlemissaal, looshes seisab hiljuti surnud seminaari direktor Joh. Öunapuu, röödul maja ehitaja inseneer Tamm.

MÕNDA FÜÜSIKAST MEELELAHUTUSEKS.

Toimetaja Jursi Sander.

Nr. 8. „Maa, peatu!“

J. Perelmanni järel E. V.

Kaasaegsel Inglise romaanikirjanikul Herbert Wells'il on huvitav jutustus sellest, kuid keegi kontoriametnik imesid tegi. Kaunis arenenud ja väheharitud noormees oli inestamisväärt ande omanik: tal tarvitses ainult mingit soovi väljendada — kohe läks see täide. Kahjuks ei toonud nii meelitatav võime tema omanikule ega ka teistele inimestele muud kui pahandusi. Iseäranis õpetlik on meile selle imeliku loo lõpp:

Kord, pääle liig pikaleveninud võõruspidu, kartes koiduga koju tulla, mõtles ametnik-nõid oma võimet öö pikendamiseks kasutada. Kuis seda teha? Peab käskima taevakehile jooksu lõpetada. Ametnik ei julenud korraga otsustada sarnast ebaharilikku vägitegu, ja kui sõber soovitas kuud seisma panna, ütles ta mõttes, tähelepanelikult teist silmitsedes:

— Mulle näib, ta on seks liig kaugel... Mis te arvate?

— Kuid võiks ikkagi katsuda, — ajas oma jommi Maydig (nii kutsuti sõpra).

— Muidugi ei jää ta seisma, teie ainult lõpetage Maa keerlemine.

Aja vool peatub. Loodan, et see pole kellelegi kahjulik!

— Hm, — ütles Fotheringay (ametnik).
— Hää, ma katsun.

Kõik kuuenööbid kinni pannes võttis ta käskiva asendi, sirutas käed maailma üle ja ütles pühalikult:

— Maa, peatu! Lõpeta keerlemine!

Ei jõudnud ta veel lõpetada sõnu, kui juba sõbrad peadpidi paaritosina miili kiirusega minutis ilmaruumi lendasid.

Seepäele vaatamata jätkas ta mõtlemist, sest mõte ei vaja mõnikord pea sugugi aega. Vähem kui sekundis suutis ta mõelda ja väljendada järgmist soovi:

— Mis ka ei juhtuks, ma jäägu ellu ja puutumata!

Peab tunnistama, et soov veel õigel ajal oli väljendatud, sest Fotheringay riided hak-

kasid vastu õhku hõõrumisest juba põlema. Veel mõni sekund, — ja ta kukkus kuhugile värskelt üleskistud maale, aga ümber ringi, temale kahju tegemata, kihutasid hiiglakivid. Ehituste killud, igasugused metallasjad; muu seas ka üks õnnetu lehm, purunedes maaga kokkupuutumisel. Kõra oli hirmus. Ei enne, ega pääle seda kuulnud Fotheringay midagi sarnast. Tuul puhus niisuguse hooga, et ta poleks pääd ümbervaatamiseks tõsta võinud. Kuid, õigust öelda, ta ei mõelnudki selle pääle, — nii vapustas teda sündmus.

— Mu Jumal! — hüüdis ta katkeval häälel. — Mis on juhtunud? Kas torm? Öö oli ometi nii vaikne! Maydig on kõiges süüdi. Ja miks ma teda kuulasin! Kus on ta nüüd? Vist olen toimunud halvasti!

Ringi vaadates, kuivõrd seda lubasid tuul ja lehvivad kuuehõlmad, jätkas ta:

Mis juhtuks, kui Maa korraga telje ümber keerlemise lõpetaks.

— Taevas on nähtavasti kõik korras. Sääal on ka Kuu. Seisab endiselt otse pää kohal. Noh, ja kõik muu... kus on siis linn? Kus majad ja tänavad? Kust, lõpuks, tekkis tuul? Ma ei käskinud olla tuulel.

Fotheringay katsus tõusta jalule, kuid see oli täitsa võimatu, seepärast roomas ta neljatõllakil edasi, kividest ja maapinna konarlustest kinni haarates. Kuid minna polnud tõesti kuhugi, sest kuivõrd näha võis roomava nõia tuulest pähe kistud kuue hõlme alt, kujutas kogu ümbrus ühist hävituspilti.

— Miski on maailmas tõsiselt rikkis läinud, — mõtles Fotheringay, — kuid mis — teab ükski Jumal.

Maailm oli tõepoolest rikkis. Ei maju, puid, ühtki elavat hinge — midagi polnud näha. Üksi vormitud varemed ja mitmesugused killud lebasid ümberkaudu, vaevalt nähtavad läbi tormist kantud liivatuisu. Kõu ja pikne täitsa selgel taeval täiendasid pilti, mis kõige selle segaduse süüdlase ees avanes.

Süüdlane ise ei saanud muidugi aru, milles on asi. Kuid see oli lihtsalt seletatav. Maad järsku peatades, ei mõelnud Fotheringay inertsil jõu pääle, kuna see järsu ringliikumise peatamisega pidi Maa pinnalt kõik sellele leiduva ära paiskama. Majad, inimesed, puud, loomad — üldse kõik, mis lahutamatu ühenduses maakera päämassiga, lendas mööda puutujat tema pinnale, suurema kiirusega kui on kuulil suurtiiki suust lennates. Ja siis kukkus kõik uuesti jälle maa pääle, purunedes kildudeks.

Fotheringay ei teadnud, milles asi, kuid taipas kohe, et tema ime näib mitte väga

õnnestunud, seepärast valdas teda järsk vastikustunne igasugu imede vastu, ja ta andis endale sõna, neid ial enam teha. Kuid kõigepäält pidi tehtud häda kuidagi parandama. Ja see häda polnud väike. Hirmu täienduseks nägi Fotheringay, et ta isegi suureneb. Tõepoolest: torm aina kõvenes, tolmuilved matsid Kuud, ja kaugele kuuldus ligineva vee kohin; Fotheringay nägi välguvalgel isegi tervet veeseina hirmsa kiirusega liikuvat kohale, kus ta lamas.

— Maydig! Maydig! — hüüdis ta. — Kus te olete?

Kuid ta ei saanud vastust ja mõistis, et enda hirmul ja vastutusel tegutsema peab, vilunud inimestega nõu pidamata. Ta muutus otsustavaks.

— Seisa! — karjus ta pöördes vee poole. — Mitte sammugi edasi!

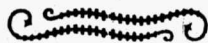
Kordas siis sama käsku kõuele, piksele ja tuulele.

Kõik vaikis.

— Oodake veidi, — ütles Fotheringay, — võimaldage mul koguda mõtteid... Mis pean ma nüüd tegema?

Maha kükitades vajus Fotheringay mõttesse.

Kui ma nüüd aga jälle mingit segadust ei tee, — mõtles ta ja ütles siis: — Jah... kui täitub kõik, mis kohe käsen, siis kaotagu ma kõige päält imetegemisvõime ja saagu ma samaks, kui kõik harilikud inimesed. Ei armasta ma imesid. See on liig kardetav mäng. Aga teiseks, olgu kõik endiselt: sama linn, samad inimesed, samad majad, ja mina ise sama nagu varemalt. Küllalt nõidumisest, ei enam taha seda!

JÄÄPALLIST.

Jääpall on üks kaunimatest ja huvitavamatest talispordi aladest. Eriti just huvitavamatest, nagu üldse kõik meeskonnaspordid, olgu suvel või talvel. Meeskonnaspordis avaldub kõige selgemal kujul võistluse moment, vastastikkune pingutus on

siin kogu aeg elav, ja seda on päältvaatajal võimalus hõlpsalt jälgida. Näitustena talispordi alalt võttes jääpalli ja iluuisutamist, või jääpalli ja kiirusutamist, teeb iga harilik päältvaataja oma otsuse jääpalli kasuks. Iluuisutamise või kiirusu-

Foto Akel.

Moment jääpalli võistlusest Tallinna Jääpalliklubi ja Sport'i meeskondade vahel.

tamise jälgimine või mõistmine nõuab juba suuremaid eelteadmisi näit. uisutamise kooli, üksikute harjutuste, aegade, rekordide jne. kohta. Kaks iluuisutajat võivad võisteldes paista päältvaatajale täiesti ühesugustena, mõlemad täidavad ühesarnaselt ettekirjutatud kaared. Ainult kohtunikkude hindamistabelite kokuvõtted selgitavad lõpulikult mõne protsendi võrra ühe võistleja paremuse. Jääpallis aga rändab pall vaheldamisi ühelt meeskonnalt teisele ja iga pallivaldamise kombinatsioon on siin huvitav ja kütkestav. Mida arusaadavam ja mõistetavam ükski spordiala on, seda suurem edu on talle garanteeritud ja seda suurem tähtsus tal rahva tervishoius ja kehalises arenemises.

Hinnates ka otsekohe mitmesuguste spordialade tulu tervishoioi jne. mõttes üksiku sportlase kohta, oleme sunnitud jällegi jääpalli eelistama mitmele teisele alale. Jääpall tugeneb pääasjalikult jooksule, ja kui suur tähtsus jooksul füsioloogiliselt on, on üldiselt tuttav. Jooks jääpallis on vaba ja vahelduv, ei ole sarnane kiiruisutamisele, kus kumardunud kühmas seljaga meeletult aetakse ja südant rikutakse. Iluuisutamisel ei ole ses praktilises mõttes mingit teenet, ta on vaid abinõu harmoonilise keha ja kaunite liigu-

tuste arendamiseks. Jääpall arendab päälle sisemiste organide ka kogu keha muskulatuuri, säädes väga suurt nõudlikkust kepi valitsemise näol keha painduvusele, käte osavusele ja jõule. Teised jääpalli kui meeskonnaspordi voorused on: distsipliini, ühistunde, kiire otsustusvõime, teravmeelsuse jne. arendamine — sõnaga: tugev moraalne külg.

Jääpalli alal pole veel maailmas lõpulikult väljakujunenud mängutüüpi olemas. Võib ligi pooltosinat üksteisele enam-vähem sarnaseid jääpalliliikisid lugeda, kuid pääjoontes langevad nad kahte suure gruppi: jääpall ja jäähokkey. Jääpall ehk bandy, nagu ta meile tuttav — leiab sarnasel kujul ainult harrastamist Skandinaavias. Lätiski ja Venemaal mängitakse meist juba tuntavalt erinevat mängu. Mängijate arv on küll sama ja ka pall, kuid väravad on madalad, väli laudportidega piiratud jne., mis erineva mängutehnika tingivad. Jäähokkey esineb harilikult 7-meheline meeskond, ka meeste aetus on teine. Samuti ei tarvitata sääli meie nõõriga punutud korkpalli, vaid isesugust kummisheibi, mis palli kergusega ei lenda, vaid jääd möõda libiseb. Vastavalt on omapäraseid ka muidugi mängijate kepid ja muu varustus. Tähendada tuleb, et jäähokkey üldiselt laiemalt harrastamist

leiab kui jääpall, kõik Kesk-Euroopa ja Ameerika riigid mängivad seda. Ka tänavu Shamoniis peetud tali-spordi olümpiaadil oli kavas jäähokkey, kuna jääpall puudus.

Lõpuks lühidat pilku meie jääpalli arenemislukku heites, märgime järgmist: esimesed Eesti jääpallimeeskonnad olid Tallinna Kalevi ja Peetri praeguse realkooli omad. Kumb neist esimesena tekkis või kes selle mõtte algataja oli, pole kindlasti teada. Tähendada tuleb, et paljud realkooli õpilased tühtlasi ka Kalevi liikmed olid. Esimesi avalikke võistlusi peeti 1913. aastal kahe nimetatud meeskonna vahel. 1915. aastal oli Tallinnas esimene jääpallivõistlus mees-

konnaga väljaspoolt Tallinna, nimelt Peeterburi uisujooksjate seltsiga, kes Kalevit 3:0 lõi. Samal aastal asutatakse ka Tallinna Olümpia selts, millega siin üks uus jääpallimeeskond juure tuleb. 1917. aastal asutab ka Sport jääpalli meeskonna, mis 1920. eriti tugevaks kujuneb Olümpia seltsi likvideerimisega ja paremate mängijate üleminekuga Sporti. Samuti saab Sport ka mitmed paremad Kalevi jõud omale. Sest aastast pääle on Sport püsinud Eesti meistermeeskonnana jääpallis lüües oma päavastast Kalevit 1920. aastal 6:2, 1921. a. 5:0, 1922. a. 8:1 ja 1923. a. 5:2 ja tänavu samuti 5:2.

—r.

MALE.

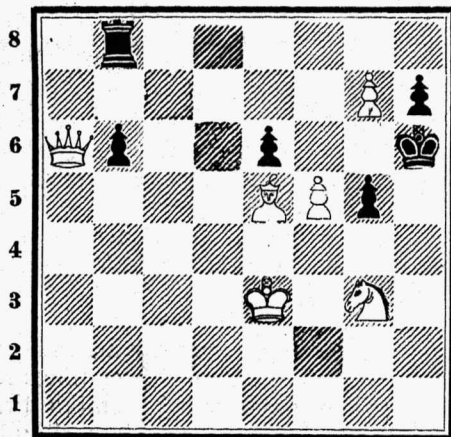
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 12.

Lahendus-auhinna-ülesanne.

Kokku säädnud A. Burmeister.
Mustad.

A B C D E F G H

Valged.

Valged: K e3, L a6, O e5, R g3, S f5 ja g7.

Mustad: K h6, V b8, S b6, e6 g5 ja h7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülal trükitud ülesande õige lahenduse auhinna on meie poolt määratud A. Burmeister, Malemängu õpetus. Sisuks:

malereeglite täielik seletus, kõige hari-likumad mängualgused, 10 naljamängu, 20 mängitud partiid, nende hulgas mitmed Eestis märgitud, seletustega, 10 lõpumängu lahendustega, 20 probleemi lahendustega; nende hulgas mitmed auhinnaga kroonitud, 112 lehekülge. Juhusel kui rohkem kui 1 „Vikerkaar“ tellija saadab õige lahenduse, siis määratakse auhind liisu läbi.

Lõbusa ülesande nr. 2 lahendus.

Kerge on välja arvata seitsme töölise keskmine teenistus. Selleks on vaja ülearused 300 mk. jaotada ühetasaselt 6 puusepa vahel. Tähendab, on vaja iga puusepa teenistusele 1300 margale juure arvata 50 mk — see ongi kõikide töölise keskmine teenistus.

Siit leiame, et tislert teenis 1350 + 300 mk. = 1650 mk.

Õiged lahendused saatsid: Rich. Karro, Väike-Maarjast. A. Kuusik, Hallistest. Joh. Kõök, Väike-Maarjast. Heino Lattik, Viljandist. Vera Press, Rua-Roa, Ah-en, Must Mees, A. Tainapää — Tartust. Ven.-Villem, Manitou, Viktor Pukk — Tallinnast. Alfred Schwan, Baltiskist. Hans Nurk, Kaubi asundusest. S. Heins, Põltsamaalt. K. Keres, Tartust. Friedrich Leisberg, Emmastest.

Õiendus.

Vikerkaar nr. 10 lhk. 245' pildi allkirjal peab olema Punkaharju ja lhk. 253 Axel Gallén-Kallela.